

DET KONGELIGE
BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET

JUSTISDEPARTEMENTET	
11 NOV 2009	
SAKSNR.:	200904400
AVD/KONT/BEH:	LOV/ES/1140/LLE
DOK.NR. 49	ARKIVKODE:

Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres ref
200904400

Vår ref
200902831

Dato
10.11.09

Høring - Etterkontroll av personopplysningsloven

Vi viser til brev fra Justis- og politidepartementet datert 3.juli 2009.

Barne- og likestillingsdepartementet har følgende kommentarer til høringen:

Personensitive opplysninger

Personopplysningsloven § 2 nr. 8 gir en uttømmende definisjon av hvilke opplysninger som skal anses som personensitive. Blant de opplysningene som skal regnes som personensitive er opplysninger om noens helseforhold, jf. § 2 nr. 8 bokstav c.

Barne- og likestillingsdepartementet har ansvaret for tjenester som ofte behandler opplysninger om familiære og sosiale forhold som må regnes som svært personfølsomme. Departementet legger til grunn at opplysninger som blant annet behandles av barnevernet og av krisesentrene omfattes av bestemmelsen. Vi vil i den forbindelse vise til at bestemmelsen etter gjeldende rett blant annet omfatter opplysninger om psykisk helse og om sosiale forhold som påvirker helsetilstanden. Etter vår oppfatning passer imidlertid bestemmelsen ordlyd ikke alltid like godt for denne type opplysninger.

For å unngå eventuelle uklarheter om hvilke opplysninger som skal regnes som personensitive vil vi derfor anbefale Justisdepartementet å endre bestemmelsen slik at det går klart frem at den omfatter opplysninger om visse familiære og sosiale forhold. Vi vil i den forbindelse vise til den formuleringen som ble benyttet i den gamle personregisterloven § 6 nr. 5.

Postadresse	Kontoradresse	Telefon	Plan- og administrasjonsavdelingen	Saksbehandler
Postboks 8036 Dep 0030 Oslo	Akersgt. 59	22 24 90 90 Org no. 972 417 793	Telefaks 22 24 95 15	Inger-Lise Becher

Personopplysningslovens saklige virkeområde

Etter det vi forstår har EF-domstolens avgjørelse i Lindqvist-dommen gitt retningslinjer for vurderingen av om personopplysningsloven gjelder publisering av personopplysninger på Internett. Utviklingen går i retning av at det blir stadig vanligere at privatpersoner publiserer opplysninger på Internett. Hensynet til brukerne tilsier at det går klart fram av loven i hvilken grad den gjelder slike handlinger. Vi støtter derfor forslaget i høringsnotatet om å presisere lovens saklige virkeområde i § 3 annet ledd med tanke på publisering av personopplysninger på Internett.

Forholdet mellom ytringsfrihet og personvern

Forholdet mellom ytringsfrihet og personvern reguleres av personopplysningsloven § 7. Bestemmelsen gjør unntak for vesentlige deler av personopplysningsloven når behandlingen av opplysninger har visse formål. I praksis innebærer bestemmelsen at personopplysningsloven i liten eller ingen grad gir vern mot publisering av opplysninger som omfattes av unntaket.

Som det fremgår av høringsnotatet har Personvernemnda ved to anledninger hatt til behandling saker om grensen mellom ytringsfrihet og personvern som har omhandlet barnevernssaker. Den første saken gjaldt et tilfelle der en rekke ansatte i barnevernet og andre med tilknytning til barnevernet hadde blitt uthengt og krenket på en privat nettside. Det andre tilfellet gjaldt publisering av krenkende omtale av fosterforeldre. I begge tilfellene kom nemnda til at ytringene utelukkende hadde opinionsdannende formål, og at personopplysningslovens regler derfor ikke kom til anvendelse.

Blant annet på bakgrunn av disse to sakene har Justisdepartementet i høringsnotatet valgt å knytte noen kommentarer til Personvernemndas forståelse og praktisering av personopplysningsloven § 7. Departementet gir uttrykk for at denne unntaksbestemmelsen kan ha gjort et for stort innhugg i hovedregelen på bekostning av personvernet. I følge høringen vurderer Justisdepartementet derfor å fjerne begrepet "opinionsdannende" fra bestemmelsen. Hensikten med en slik endring vil i følge høringen være å tydeliggjøre vilkårene i bestemmelsen og åpne for en strengere håndtering av unntaket.

Barne- og likestillingsdepartementet har over tid mottatt en rekke henvendelser blant annet om at ansatte, fosterforeldre og andre med tilknytning til barnevernet blir uthengt på internett. Vi er svært bekymret for de fremtidige konsekvensene dersom de som arbeider med utsatte barn og unge ikke blir gitt tilstrekkelig vern mot å bli uthengt og krenket på internett. Mest bekymret er vi for at dette på sikt vil føre til at muligheten for å hjelpe barn i utsatte omsorgs- og livssituasjoner svekkes. Vi ser at problemstillingen også er aktuell i andre saker som gjelder barn og familier i sårbare og utsatte livssituasjoner. Dette gjelder blant annet saker etter barneloven der konfliktnivået mellom foreldrene er svært høyt.

Barne- og likestillingsdepartementet ser at grensen mellom yringsfrihet og personvern er komplisert. Samtidig mener vi at bestemmelsen er blitt praktisert på en måte som i for stor grad har gått på bekostning av personvernet. På denne bakgrunn støtter vi forslaget i høringsnotatet om å fjerne ”opinionsdannende” fra bestemmelsen.

Utbredelsen av IKT i samfunnet utfordrer personvernet. Personopplysningsloven kan ikke løse disse utfordringene alene. Norske forbrukere har generelt en tro på at deres personopplysninger har et sterkere vern enn det som er tilfellet. Etter hvert som det utvikles tjenester som viser hvor mye informasjon som er tilgjengelig om den enkelte på Internett, må det antas at flere blir mer bevisst på hva de selv bør gjøre for å begrense spredningen av egne – og andres – opplysninger. Men likevel er det særlig viktig at personopplysningslovens regler er så klare at den enkelte kan forstå hvilke handlinger loven gjelder, hvilken beskyttelse den gir og hvilke grenser den setter.

Krav til rettslig grunnlag for behandling av personopplysninger

I høringsnotatet punkt 4.3.1 ber Justisdepartementet om høringsinstansenes syn på om det bør klargjøres i loven at de primære behandlingsgrunnlagene skal være lovhjemmel eller samtykke, og at grunnene som er listet opp i § 8 a) til f) kun kan benyttes unntaksvis. Videre er det spørsmål om adgangen til å benytte alternative grunnlag (særlig bokstav f) snevres inn.

Hensynet til brukerne og forbrukerne tilsier også på dette punktet at det går klart frem av loven hva lovgiver mener skal være hovedregelen. Hvis erfaringen med dagens lov er at § 8 bokstav a) til f) brukes i større grad enn det som er ønskelig eller var lovgivers intensjon, vil det være en fordel om muligheten til å bruke mer skjønnsmessige behandlingsgrunnlag snevres inn. Et ”føre var”-prinsipp, særlig med bakgrunn i utviklingen innen IKT og den generelle spredningen av personopplysninger på Internett, tilsier at behandlingsansvarlige blir bevisstgjort på viktigheten av at behandling av personopplysninger bare kan skje på visse vilkår. Det må antas at behandlingsansvarlige vil ha nytte av klare og tilgjengelige regler.

I høringsnotatet punkt 4.3.2 stilles spørsmål om det skal utgjøre et selvstendig primært rettslig grunnlag for behandling at en person frivillig gjør opplysninger om seg selv tilgjengelige for allmennheten. Etter det vi kan se har ikke utrederne redegjort nærmere for begrunnelsen for forslaget, ut over at det neppe er grunn til å ha strengere regler for ikke-sensitive enn for sensitive personopplysninger. Det er heller ikke utdypet hvilke praktiske konsekvenser en slik regel vil få.

Hvis utredernes forslag innebærer at Kari ved å legge ut informasjon om seg selv på nettet gir tillatelse til at disse opplysningene registreres og behandles av enhver som mener å oppfylle lovens formålkrav, er vi skeptiske til utredernes forslag. Den frivillige avgivelsen kan kanskje ses på som et slags samtykke, men det kan vanskelig kalles ”informert samtykke” så lenge Kari ikke kjenner til formålet med en eventuell fremtidig

behandling og bruk av opplysningene hun har lagt ut. Selv om frivillig offentliggjøring er grunnlag for å behandle sensitive personopplysninger i dag, gjelder dette enkelte kategorier av konkrete opplysninger som det må antas at den enkelte har et bevisst forhold til at han eller hun offentliggjør. I slike tilfeller kan nok offentliggjøringen ha flere likhetstrekk med lovens krav til informert samtykke.

Vi forstår likevel ikke utredernes begrunnelse, at det etter gjeldende rett er strengere regler for ikke-sensitive enn for sensitive opplysninger. For at behandling av sensitive opplysninger med hjemmel i § 9 bokstav c) skal være tillatt, må vel ett av behandlingsgrunnlagene i § 8 være oppfylt i tillegg til den frivillige avgivelsen. En frivillig avgivelse innebærer etter det vi kan forstå bare at sensitive opplysninger kan behandles på lik linje med ikke-sensitive opplysninger. Altså må det i tillegg foreligge for eksempel et samtykke som i så fall skal være informert.

Dersom det skulle innføres et slikt behandlingsgrunnlag, måtte det vel også forutsette at den behandlingsansvarlige kan forsikre seg om at opplysningene faktisk er offentliggjort av den enkelte og ikke av andre. Videre måtte en slik regel ta høyde for at barn og unge ikke alltid overskuer konsekvensene av sine handlinger.

Mindreåriges personvern

Barne- og likestillingsdepartementet støtter Justisdepartementets forslag om å innføre særregler om beskyttelse av mindreåriges personopplysninger.

Personopplysningsloven inneholder ingen særskilte bestemmelser om vern av barn. På denne bakgrunn reises det i høringen spørsmål ved om det bør gis særregler om mindreårige i personopplysningsloven.

Etter Barne- og likestillingsdepartementets oppfatning er det behov for egne regler i personopplysningsloven om barn. Blant annet er det etter vår oppfatning behov for egne regler om samtykkekompetanse og sletting av opplysninger. Når det gjelder muligheten til å få slettet opplysninger, er vi opptatt av at personopplysningsloven i tilstrekkelig grad må ivareta barns særlige behov for vern.

Særtrekk ved barn

I høringsnotatet vises det til at barn i følge nyere forskning har fått større bevissthet om personvern ved nettbruk de siste årene. I notatet vises det til *EU Kids Online – Comparing children's online opportunities and risks across Europe, rapport juni 2008*, samt til *Medietilsynets Trygg bruk undersøkelse 2008*. Videre vises det i høringen til at mye tyder på at barn er ressurssterke bidragsytere med like stor, eller større, kompetanse om bruk av internett enn voksne.

Det er positivt at norske barn håndterer risikoen ved å være på nett på en god måte. Det viser at innsatsen som er lagt ned i god informasjon til barn og unge har gitt resultater. Men det er ikke gitt at norske barn håndterer alle sider ved den digitale verden like godt. Dagens barn er født inn i et digitalisert samfunn der personopplysningene deres

har stadig større verdi for næringsdrivende på grunn av kjøpekraft og utvikling av tjenester beregnet på denne gruppen. Et annet utviklingstrekk er at barn og unge i stadig større grad tilbringer fritiden og treffer venner på nett, gjerne ved bruk av "gratis" tjenester som de i realiteten betaler for med sine personopplysninger.

Barne- og likestillingsdepartementet ønsker derfor å påpeke at de undersøkelsene som viser at barn og ungdom i alderen 8 til 18 år har en økt bevissthet om personvern, er basert på utsagn fra barn selv. Det er forsket mindre på barns faktiske atferd og evne til å ivareta sitt personvern. Departementet vil anta at barn i mindre grad enn voksne er i stand til å vurdere faren for krysskopling av opplysninger. Blant annet viser erfaringer fra grooming-saker at barn ofte gir enkeltopplysninger om seg selv som hver for seg ikke er tilstrekkelig til å identifisere barnet, men som samlet inneholder tilstrekkelig informasjon til å identifisere og lokalisere barnet.

Undersøkelsene viser også at det fortsatt er mange som legger ut personopplysninger om seg selv, og at enda flere legger ut bilder og video av andre uten å innhente tillatelse. I den forbindelse er det særlig bekymringsfullt at barn og unge som er i en utsatt og belastet situasjon synes å ha størst risikoatferd på internett. Dette er barn og unge som vil ha særlig behov for beskyttelse også på personvernområdet.

Vi vil forøvrig understreke at barn, uavhengig av den kompetansen de selv har om personvern ved bruk av internett, har et særlig behov for å bli beskyttet mot krenkelser fra andre. Vi vil i den forbindelse vise til at noen av de alvorligste og mest kompliserte krenkelsene av barns personvern begås av voksne.

Alle medlemmer av norsk presseforbund (som omfatter alt fra aviser, radio, fjernsyn og nettpublikasjoner) er pålagt å følge "*Vær varsom-plakaten*". Den enkelte redaktør i organer som er bundet av denne bransjenormen har ansvar for å kjenne pressens etiske normer og plikt til å legge disse til grunn gjennom hele den journalistiske prosessen, fra innsamling til publikasjon. Flere punkter i denne bransjenormen er relevante i forhold til barns og unges personvern:

Punkt 3.9:

"Opptre omsynsfullt i den journalistiske arbeidsprosessen. Vis særleg omsyn overfor personar som ein ikkje kan vente er klar over verknaden av det dei uttaler til pressa. Misbruk ikkje andres kjensler, kunnskapsløyse eller sviktande dømmekraft. Hugs at menneske i sjokk eller sorg er meir sårbare enn andre."

Punkt 4.8:

"Når barn vert omtalte, er det god presseskikk å ta omsyn til kva konsekvensar medieomtalen kan få for barnet. Dette gjeld også når føresette har gitt sitt samtykke til eksponering. Identiteten til barn skal som hovudregel ikkje røpast i familietvistar, barnevernssaker eller rettssaker."

Punkt 4.17:

” Dersom redaksjonen vel å ikkje førehandsredigere digitale meiningsutvekslingar, må dette gjerast kjent på ein tydeleg måte for dei som har tilgang. Redaksjonen har eit sjølvstendig ansvar for så snart som råd å fjerne innlegg som bryt med god presseskikk.”

Departementet vil bemerke at ett særtrekk ved barn og unge er at de i større grad enn voksne benytter seg av medier som ikke har forpliktet seg til å følge denne presseetiske normen.

Regulering av samtykkekompetanse

I høringsnotatet behandles spørsmålet om det er behov for en egen bestemmelse om hvem som skal ha kompetanse til å samtykke til behandling av opplysninger om barn. Det bes i den forbindelse om høringsinstansenes vurdering av utkast til ny § 6 a i *Utredning av behov for endringer i personopplysningsloven.*

Barne- og likestillingsdepartementet støtter forslaget om særskilt å regulere hvem som skal ha kompetanse til å samtykke til behandling av opplysninger om barn.

Vi har følgende kommentarer til utkastet til ny § 6 a:

Forslaget tar utgangspunkt i at det skal være tilstrekkelig at én forelder med foreldreansvar samtykker til behandlingen av personopplysninger om barnet. Barnelovens utgangspunkt er imidlertid at foreldre med felles foreldreansvar utøver foreldreansvaret i fellesskap. Vi har forståelse for at det bare er praktisk mulig å kreve samtykke fra én forelder, men mener at dette i så fall bør komme tydeligere frem i lovteksten. Videre bør det fremgå at det bare er foreldre med del i foreldreansvaret som kan samtykke på vegne av, eller sammen med barnet.

Selv om foreldrene har felles foreldreansvar for barnet kan konfliktnivået mellom foreldrene være høyt. Departementet vil påpeke at dette reiser flere kompliserte problemstillinger. Dette gjelder særlig tilfeller der den ene forelderen samtykker til bruk av personopplysninger, mens den andre forelderen krever de samme opplysningene slettet. Vi vil anbefale Justisdepartementet å vurdere hvordan slike konflikter mellom foreldrene kan løses.

Så vidt Barne- og likestillingsdepartementet forstår forslaget skilles det ikke mellom personsensitive og ikke-personsensitive opplysninger. Etter vår oppfatning kan det imidlertid reises spørsmål om det kunne være hensiktsmessig med et slikt skille. Vi vil i den forbindelse vise til at det er stor forskjell mellom for eksempel å la barnet samtykke til ”småkonkurranser eller lignende”, og å gi barnet kompetanse til å samtykke til publisering av sensitive opplysninger på internett. I de sistnevnte tilfellene vil det kunne være vanskelig for barnet alene å overskue følgene av et samtykke.

Utkastet bygger på at barnets alder skal være avgjørende for hvem som har kompetanse til å samtykke til behandling av opplysninger. Av pedagogiske grunner mener vi at det ville være en fordel om også samtykke på vegne av barn under 7 år ble behandlet i en slik bestemmelse. For barn mellom 12 og 15 år fremgår av forslaget at foreldrene om mulig bør spørre om barnets syn på vedkommende personvernspørsmål. Etter vårt syn bør lovteksten skjerpes slik at lovens utgangspunkt er at barnet skal høres før foreldrene eventuelt samtykker på barnets vegne. Bestemmelsen kan eventuelt utformes på tilsvarende måte som etter § 31 i barneloven. Barnets mening skal da tillegges vekt etter alder og modenhet, men slik at barn mellom 12 og 15 skal samtykke sammen med foreldrene. I tillegg mener vi at det bør vurderes å lovfeste at foreldrenes samtykke skal baseres på en vurdering av hva som vil være til barnets beste.

Vi støtter også forslaget om en nedre aldersgrense når det gjelder barns samtykke til behandling av ikke-sensitive opplysninger for kommersielle formål. Erfaringen er imidlertid at aldersgrenser ofte blir utfordret, og at virkningen kanskje ikke er så stor som ønskelig. For eksempel vil mange sosiale nettspill operere med en aldersgrense, men det kontrolleres ikke om personen som oppretter en "bruker" faktisk er gammel nok. Det er grunn til å anta at eksempelvis spillsider som tjener på å ha flest mulig brukere ikke utvikler gode verifiseringsrutiner frivillig. Dette gjelder særlig fordi barna vil være like interessert som de næringsdrivende i å lure systemet til å tro at de er gamle nok. For at aldersgrenser skal ha effekt bør det etter vår mening kombineres med krav til verifisering av foresattes samtykke, eksempelvis skriftlig bekreftelse. (I angrerettloven er det tatt inn krav om skriftlig bekreftelse for avtaler inngått ved telefonsalg.) Vi viser også til Forbrukerombudets veiledning for innhenting og bruk av barns personopplysninger punkt 4. En annen mulighet som kan vurderes er å stille krav til utformingen av samtykkeerklæringer slik at de blir oversiktlige og forståelige, både for voksne og barn.

Begrensning av foreldrenes samtykkekompetanse

I høringsnotatet behandles spørsmålet om å begrense foreldrenes samtykkekompetanse på områder der foreldrene i utgangspunktet har slik kompetanse. Problemstillingen har særlig vært aktuell i tilfeller der foreldrene har publisert personsensitive opplysninger om barnet for eksempel i forbindelse med en barnevernssak på internett.

I forbindelse med en korrespondanse mellom Barne- og likestillingsdepartementet og Datatilsynet, ga vi i brev 6.mars 2008 uttrykk for at det er usikkert om det i lovgivning vi har ansvaret for finnes skranker som kan være til hinder for at foreldre publiserer krenkende opplysninger om barnet for eksempel på internett. Departementets brev er senere blitt omtalt og kommentert både i Personvernkomisjonens utredning *Individ og integritet* (NOU 2009:1), og nå i dette høringsnotatet. På denne bakgrunn ønsker departementet å knytte en nærmere kommentar til departementets brev:

Det følger av § 30 i barneloven at foreldrene skal utøve sitt foreldreansvar ut fra barnets interesser og behov. Hva som er til det enkelte barnets beste vil som regel bero på en konkret og skjønnsmessig vurdering. Barnekonvensjonen artikkel 16 omhandler barns rett til beskyttelse av sitt privatliv, herunder vern av personlige opplysninger. Departementet er derfor enig i at dersom foreldre publiserer personsensitive opplysninger om barnet på internett på en måte som ikke er til barnets beste, vil dette være i strid både med barneloven og med barnekonvensjonen.

Bakgrunnen for departementets uttalelse av 6. mars 2008 er at barneloven er en privatrettslig lov som regulerer forholdet mellom barnet og foreldrene. Dette innebærer at det etter barneloven ikke finnes noen overordnet instans som kan overprøve foreldrene i avgjørelser de tar i kraft av sitt foreldreansvar. Departementet legger til grunn at dersom en forelder legger ut slike opplysninger om barnet på internett, vil dette selvsagt være et relevant moment i en sak mellom foreldrene etter barneloven for eksempel om foreldreansvar. Utover dette kan vi ikke se at barneloven kan beskytte et barn mot at foreldrene publiserer personsensitive opplysninger for eksempel på internett. Departementet legger for øvrig til grunn at det neppe er adgang til å kreve fastsettelsesdom for brudd på barnekonvensjonen. Etter departementets oppfatning kan heller ikke barnevernloven gi tilstrekkelig vern mot at foreldre publiserer krenkende opplysninger om barnet. Vi vil i den forbindelse vise til at problemstillingen særlig har vært aktuell i tilfeller der foreldrene allerede er blitt fratatt omsorgen for barnet.

Etter Barne- og likestillingsdepartementets oppfatning er det bekymringsfullt at barn etter dagens lovgivning ikke er gitt et tilstrekkelig vern mot at foreldrene publiserer svært sensitive opplysninger om dem på internett. Etter vår oppfatning må denne beskyttelsen imidlertid primært ivaretas gjennom straffelovgivningen og ved å endre personopplysningsloven.

Når det gjelder strafferettslig vern, er departementet fornøyd med at dette nå skal bli ivaretatt gjennom § 367 i ny straffelov.

Når det gjelder spørsmålet om publisering av denne type opplysninger rammes av dagens straffelov § 390, vil departementet bemerke at det i forhold til denne bestemmelsen så vidt vi kjenner til er gjort unntak for hovedregelen om ubetinget offentlig påtale. For å reise tiltale etter denne bestemmelsen kreves dermed begjæring fra fornærmede. For barn under 16 år er det foreldre med foreldreansvar for barnet som har kompetanse til å begjære påtale på barnets vegne, jf. straffeloven § 78. Så vidt vi kan se er bestemmelsen derfor lite anvendelig i tilfeller der det er foreldrene selv som står for krenkelsen. For å kunne straffes etter denne bestemmelsen må vedkommende ha utvist tilstrekkelig skyld. Så vidt vi forstår innebærer dette at den som har fremsatt ytringen både må være seg bevisst at ytringen er krenkende, og at den ytringen gjelder selv oppfatter den som krenkende, jf. straffeloven § 40. Etter vår oppfatning vil det kunne være svært vanskelig å dokumentere at straffelovens skyldkrav er oppfylt i

tilfeller der foreldrene, for å underbygge det de mener er kritikkverdige forhold i barnevernet, publiserer sensitive opplysninger om barnet.

Barne- og likestillingsdepartementet er ikke sikker på hva som vil være den mest fornuftige måten å regulere en begrensning av foreldrenes samtykkekompetanse på. Det vi imidlertid er opptatt av er at de barna dette gjelder må gis en effektiv beskyttelse mot publisering av denne type opplysninger. Etter vårt syn innebærer dette blant annet at Datatilsynet må gis kompetanse til å behandle spørsmål om sletting av opplysninger på eget initiativ, eventuelt etter anmodning fra andre enn foreldrene og barnet.

En mulig løsning ville være å gi tilsvarende samtykkeregler i personopplysningsloven som etter helselovgivningen. I helselovgivningen innskrenkes foreldreansvaret i tilfeller der barneverntjenesten har overtatt omsorgen for barnet uten samtykke fra foreldrene. Dette følger av pasientrettighetsloven § 4-4 annet ledd, der det fremgår at dersom barneverntjenesten har overtatt omsorgen for barnet etter barnevernloven §§ 4-6 annet ledd, 4-8 eller 4-12, overtar barneverntjenesten foreldrenes kompetanse til å samtykke til helsehjelp. Vi vil be Justisdepartementet om å vurdere en tilsvarende regulering av kompetanse til å samtykke til behandling av personopplysninger i personopplysningsloven.

Vi vil for øvrig vise til at reguleringen av forholdet mellom ytringsfrihet og personvern i personopplysningsloven § 7 også har betydning i forhold til de opplysninger foreldre publiserer om sine barn. Slik bestemmelsen er blitt praktisert av personvernmyndighetene, vil det dermed ikke nødvendigvis være tilstrekkelig å endre reglene om samtykkekompetanse. I de sakene Barne- og likestillingsdepartementet kjenner til har publiseringen av opplysningene om barnet i like stor grad som i andre saker ("barnevernlistene") hatt "*opionsdannende formål*".

Rettslig grunnlag for å behandle barns personopplysninger

I høringsnotatet behandles spørsmålet om det er behov for å begrense adgangen til å behandle opplysninger om barn etter en skjønnsmessig vurdering, jf. personopplysningsloven § 8 første ledd bokstav f. Høringsinstansene bes i den forbindelse om å vurdere om det bør fastsettes særlige restriksjoner for behandling av opplysninger om barn.

I *Utredning av behov for endringer i personopplysningsloven* foreslås en ny lovbestemmelse (§ 8 c bokstav c) som innebærer at behandling av personopplysninger om barn begrenses til tilfeller der det foreligger lovhjemmel, samtykke eller en av nærmere angitte grunner angitt i personopplysningsloven.

Barne- og likestillingsdepartementet støtter forslaget om å innskrenke den behandlingsansvarliges adgang til å behandle opplysninger om barn etter eget skjønn. Vi vil imidlertid be Justisdepartementet vurdere om begrensningen i så fall også bør gjelde for barn mellom 12 og 15 år.

Særlig om sletting av opplysninger

Når det gjelder sletting av opplysninger er Barne- og likestillingsdepartementet særlig opptatt av at reglene i tilstrekkelig grad skal ivareta barns særlige behov for beskyttelse og at reglene skal være praktisk anvendbare for barn og ungdom som ønsker å få opplysninger om dem slettet.

I september 2009 mottok Barne- og likestillingsdepartementet utredningen *Barnets rettigheter på barnets premisser – utfordringer i møtet mellom FNs barnekonvensjon og norsk rett*. Utredningen inneholder blant annet et eget kapittel om barns rett til beskyttelse mot eksponering. Muligheten til å få slettet opplysninger om barn er ett av temaene som er behandlet i utredningen.

I utredningen legges blant annet til grunn at terskelen for å kunne kreve opplysninger slettet etter § 28 i personopplysningsloven er relativt høy. På denne bakgrunn er det stilt spørsmålsteget ved om ikke barn på dette punktet burde hatt et bedre vern enn voksne i form av en lavere terskel for å kunne kreve opplysninger slettet. Vi vil be Justisdepartementet vurdere om det skal gjelde egne regler for sletting av opplysninger når den opplysningen gjelder et barn.

Departementet vil for øvrig bemerke at utredningen stiller spørsmål ved om omdømmevernet for barn vil bli godt nok ivaretatt i den nye straffeloven. Utredningens kapittel om barns rett til beskyttelse mot eksponering følger vedlagt departementets høringssvar.

Særlig om DNA-testing av personer som ikke har samtykket

I brev av 21. desember 2004 tok Barne- og familiedepartementet opp spørsmålet om DNA-testing av personer som ikke har samtykket, med Justisdepartementet. I følge Datatilsynet er det ikke åpenbart at privat innhenting av DNA-tester vil være i strid med personopplysningsloven. Justisdepartementet ble i brevet oppfordret til å foreta en vurdering av om det å innhente DNA-tester av personer som ikke samtykker rammes av straffeloven eller personopplysningsloven, og om det ev. bør foretas lovendringer for å forhindre denne delen av privat testvirksomhet.

Justisdepartementet svarte i brev av 11. januar 2005 at de ville se nærmere på spørsmålet i forbindelse med etterkontrollen av personopplysningsloven.

Vi kan ikke se at spørsmålet om å innhente biologiske prøver av andre personer, samt å rekvirere analyse av disse prøvene er berørt i noen av dokumentene som nå er sendt på høring, ut over å avklare at prøvene som sådan ikke regnes som personopplysninger. Barne- og likestillingsdepartementet vil igjen oppfordre Justisdepartementet om å gå inn i denne problemstillingen, som framstår som svært aktuell på området for farskapsfastsetting.

Bruk av fødselsnummer

Justisdepartementet ber om høringsinstansenes syn på utrederens forslag om innstramming av adgangen til å registrere og bruke personnummer. Faren for oppblomstring av identitetstyveri tilsier at spredningen av personnumre og bruken av disse som identifikator begrenses. Samtidig kan mye tyde på at skaden allerede er skjedd slik at effekten av å stramme inn nå vil være begrenset, særlig sett i forhold til kostnadene endringene vil medføre. Det er imidlertid all mulig grunn til å sørge for at regelverket ivaretar behovet for å hemmeligholde nye identifikatorer når disse tas i bruk i fremtiden.

Med hilsen

Lars Audun Granly (e.f.)

Inger-Lise Becher

8 Barns rett til beskyttelse mot (egen)eksponering

8.1 Vernet etter BK art. 16

En problemstilling som har fått økt aktualitet i forbindelse med utviklingen av Internett og andre elektroniske kommunikasjonsformer er barns rett til beskyttelse mot eksponering som enten på formidlingstidspunktet eller senere oppleves negativt av barnet. Den aktuelle bestemmelsen er BK art. 16:

- «1. No child shall be subjected to arbitrary or unlawful interference with his or her privacy, family, or correspondence, nor to unlawful attacks on his or her honour and reputation.
2. The child has the right to the protection of the law against such interference or attacks.»

Bestemmelsen beskytter bl.a. barns rett til privatliv («privacy»), som igjen inkluderer vern av personligheten og personopplysninger.

Som så ofte under utarbeidelsen av BK var stridstemaene preget av den kalde krigens fronter, hvor vestlige land ønsket et sterkt vern om politiske rettigheter, mens østblokklandene fremhevet nødvendighetene av beskyttelse av barns sosiale rettigheter.⁴⁶³ Utfallet ble en bestemmelse nær liklydende med SP art. 17 («[n]o one»/«[e]veryone» byttet ut ned «child» og bestemmelsen ble gjort kjønnsnøytral: «his or her»). På samme måte som SP art. 17 har BK art. 16 også et slektskap med EMK art. 8, men unntaksklausulen, jf. EMK art. 8(2), har en annen utforming enn BK art. 16(2) og SP art. 17(2).⁴⁶⁴ Dersom en står overfor ytringer av seksuell karakter, kan vernet etter BK art. 34 aktualiseres. I tillegg regulerer BK art. 17 barn og massemediene, og etter art. 17(e) oppfordres statene til å utvikle egnede retningslinjer for å beskytte barn mot informasjon og stoff som er skadelig for barns velferd.⁴⁶⁵

En konsekvens av den rettslige transplantasjonen fra SP art. 17 til BK art. 16 er at sistnevnte dermed er formulert til å gi barnet individuelle rettigheter.⁴⁶⁶ Nær liklydende ordlyd fører til at praksis omkring SP art. 17 også må være relevant for tolkingen av BK art. 16. FNs menneskerettighetskomité ga i 1988 ut en generell

⁴⁶³ *Detrick*, *Travaux Préparatoires* s.258–259 og *UNHCHR*, *Legislative History* s. 473–479.

⁴⁶⁴ Om forskjellene mellom SP art. 17 og EMK art. 8, se bl.a. *Nowak*, *CCPR Commentary* s. 381.

⁴⁶⁵ Se komiteens kritikk til Danmark for manglende beskyttelse på dette punkt, jf. *CRC/C/DNK/CO/3*, avsn. 29–30. Se også merknadene til Sverige, jf. *CRC/C/SWE/CO/4*, avsn. 30–31 hvor Sverige fikk honnør for arbeidet med å beskytte barn skadelig påvirkning fra Internett (se også tidligere kritikk til Sverige, jf. *CRC/C/15/Add.248*, avsn. 25–26 og avsn. 44(a)).

⁴⁶⁶ *van Bueren*, *Law on the Rights of the Child* s. 79 er skeptisk til at BK art. 16 ble utformet med SP art. 17 som forbilde (fordi hun mener BK dermed bare har en negativ funksjon, dvs. å beskytte mot statlige inngrep).

kommentar til bestemmelsen. Denne inneholder noen passasjer om ulike former for elektronisk kommunikasjon, men har naturligvis ingen uttalelser knyttet til utfordringer ved bruk av Internett. Derimot understreker den statens ansvar for å treffe effektive tiltak for å hindre at borgerne krenker hverandres privatliv.⁴⁶⁷

Barnekomiteens diskusjonsdag («Day of General Discussion») i 1996 var viet barn og mediene, herunder Internett. Komiteen tok opp spørsmål knyttet til hvordan barn skulle beskyttes mot skadelig påvirkning, men ga ikke føringer for hvilke tiltak statene skulle sett i verk.⁴⁶⁸ I sine konkluderende observasjoner i tilknytning til de enkelte lands rapporter har komiteen tidvis tatt opp barns manglende rettsvern. I anledning Storbritannias konsoliderte 3. og 4. rapport anbefalte komiteen:⁴⁶⁹

- «(a) Ensure, both in legislation and in practice, that children are protected against unlawful or arbitrary interference with their privacy, including by introducing stronger regulations for data protection;
- (b) Intensify its efforts, in cooperation with the media, to respect the privacy of children in the media, especially by avoiding messages publicly exposing them to shame, which is against the best interests of the child;
- (c) Regulate children's participation in TV programmes, notably reality shows, as to ensure that they do not violate their rights.»

Anbefalingen går dels på særegne britiske forhold, men uttalelsen viser at komiteen er opptatt av temaet, og dette er et område hvor en må påregne en dynamisk rettsutvikling.

EMK art. 8 verner enhvers rett til privatliv, også barns. Av særlig interesse for problemstillingen her er *K.U. mot Finland*. Ukjente personer hadde publisert en kontaktannonse på Internett i navnet til en 12 år gammel gutt, uten hans viten. Annonsen ga tilkjenne at han ønsket intim kontakt med gutter i samme aldersgruppe eller eldre, og den var lenket opp til guttens egen hjemmeside. Guttens far henvendte seg til politiet. Fordi internettleverandøren viste til sin taushetsplikt fikk ikke politiet opplysninger om identiteten til innehaveren av den aktuelle IP-adressen. Politiet gikk til domstolene, men vant ikke frem med sin begjæring. På grunn av foreldelse kunne ikke klager rette krav mot internettleverandøren for medvirkning til ærekrenkelsen som den falske annonsen innebar. EMD konstaterte enstemmig krenkelse av guttens rett til privatliv etter EMK art. 8, men uten å trekke BK art. 16 inn i drøftelsen. EMD fremhevet nasjonale myndigheters positive plikter til å hindre at borgerne begikk privatlivskrenkelser mot hverandre. Barn var en sårbar gruppe som hadde et særskilt beskyttelsesbehov (avsn. 41 og 46), og i denne saken var lovgivningen mangelfull ved at klager var uten mulighet til å oppnå reaksjoner overfor den originære ytreren. Den finske lovgivningen var senere endret, og EMD bemerket kort at denne endringen kom for sent for klagers del.

⁴⁶⁷ CCPR General Comment no. 16 (1988), avsn. 1 og 9. Derfor deler jeg ikke van Buerens bekymring, jf. forrige note.

⁴⁶⁸ Day of General Discussion on The Child and the Media (1996), avsn. 254.

⁴⁶⁹ CRC/C/GBR/CO/4, avsn. 37.

8.2 utfordringer for Norge

Personvern for barn og unge var et særskilt tema i Personvernkommissjonens mandat, og kommisjonen mente dagens rettslige regulering hadde klare svakheter.⁴⁷⁰ Innenfor rammen av denne utredningen har det ikke vært mulig å foreta en gjennomgripende analyse, men to eksempler fra siste års medieoppslag kan gi indikasjoner på hvilke utfordringer som oppleves som mest presserende i Norge.⁴⁷¹

På videonettsstedet Youtube ligger flere videoer som viser barn som blir hentet av barnevernet.⁴⁷² Disse er lagt ut av foreldrene, ofte med navn, og for personer som kjenner familiene er det uansett lett å identifisere barna. Datatilsynet har ikke grepet inn mot denne formen for publisering fordi foreldrene i kraft av foreldreansvaret har samtykket på vegne av barna til at materialet legges ut.⁴⁷³

En 13 år gammel jente opptrådte naken for to gutter via webkamera. Guttene tok opptak og filmsnutten spredte seg.⁴⁷⁴ Belastningen ble etter hvert så stor at jenten måtte skifte skole og bytte navn. Hun gikk til sivilt søksmål, og partene inngikk rettsforlik hvor guttene må betale jenten kr. 60 000,-.

Både de nevnte eksemplene og saksforholdet i *K.U. mot Finland* illustrerer utfordringer som følger med den teknologiske utviklingen. Den rettslige reguleringen er kompleks. Utgangspunktet er et krav om samtykke for innhenting og bruk av personopplysninger om andre eller annet gyldig rettsgrunnlag, jf. personopplysningsloven §§ 8 og 9.⁴⁷⁵ Begrepet «samtykke» er legaldefinert i lovens § 2 nr. 7. I forarbeidene legger departementet til grunn at for mindreårige må samtykket gis av vergen (ikke de med foreldreansvaret),⁴⁷⁶ og legger underforstått til grunn at dette gjelder for alle mindreårige. I tråd med hva som gjelder på andre rettsområder er det imidlertid grunn til på ulovfestet grunnlag å gi eldre barn

⁴⁷⁰ NOU 2009:1 s. 145, jf. s. 12 og s. 129 om mandatet. Se også Justiskomiteens bekymring om tematikken, jf. Innst. O. 73 (2008–09) s. 28.

⁴⁷¹ For en presentasjon av tiltak som er satt i verk for å hindre Internettrelaterte overgrep, se Norges 4. rapport, avsn. 530–532.

⁴⁷² Se oppslag på VGs nettsider 8. mai 2008 (<http://www.vg.no/teknologi/artikkel.php?artid=514701>).

⁴⁷³ Se referat av Datatilsynets standpunkt i NOU 2009:1 s. 138.

⁴⁷⁴ Se oppslag på Datatilsynets nettsider 6. mai 2009 (http://www.datatilsynet.no/templates/Page___2697.aspx).

⁴⁷⁵ Se nærmere NOU 1997:19 s. 138–139 og Ot.prp. 92 (1998–99) s. 108–112, jf. også NOU 2009:1 s. 131 (om barn og unge spesielt).

⁴⁷⁶ Ot.prp. 92 (1998–99) s. 103.

samtykkekompetanse for opplysninger om dem selv.⁴⁷⁷ Når selvbestemmelsesretten inntreffer vil i utgangspunktet bero på konkrete vurderinger ut fra barnets alder, modenhet og hva slags opplysninger det er snakk om. Datatilsynet og Forbrukerombudet har utarbeidet en veiledning om barn og unges samtykkekompetanse.⁴⁷⁸ Denne tar utgangspunkt i at mindreårige som har fylt 15 år selv samtykker til innhenting og bruk av egne personopplysninger om seg selv, men gjør unntak for sensitive opplysninger (jf. legaldefinisjonen i personopplysningsloven § 2 nr. 8) hvor grensen settes til 18 år. En rettslig utfordring er knyttet til ulike regler som setter bestemte aldersgrenser for barns samtykke, jf. f. eks. helsepersonelloven § 22(2) som gir pasienter over 16 år rett til å råde over egne helseopplysninger. En kan argumentere for at en naturlig konsekvens av slike lovfastsatte regler er at de også skal være retningsgivende for når barnet selv kan råde over den videre informasjonsflyten, også når den skjer gjennom elektroniske medier.

Personopplysningsloven § 28(3) gir den registrerte krav på at opplysninger som er «sterkt belastende» for ham eller henne skal sperres eller slettes, dersom slettingen ikke strider mot annen lov og er forsvarlig ut fra en helhetsvurdering. Dersom personopplysninger er brukt uten samtykke fra den registrerte vil dette være et sterkt argument for sletting, men ikke nødvendigvis avgjørende.⁴⁷⁹ Et kompliserende forhold i en del saker som gjelder barn og unge er forholdet til personopplysningsloven § 7 om behandling av personopplysninger til opinionsdannende formål. For denne typen ytringer gjelder ikke § 28. Personvernemnden har behandlet to saker som gjaldt foreldre som hadde publisert sensitiv informasjon om sine barn i etterkant av en omsorgsovertakelse.⁴⁸⁰ Nemnden konkluderte med at nettsidene falt innenfor § 7, og dermed utenfor Datatilsynets kompetanse til å pålegge sletting. Konkret gjaldt sakene klager fra voksne (ansatte/fosterforeldre) på egne vegne, men løsningen måtte blitt tilsvarende om klagen hadde kommet fra barna eller deres representanter.

Strafferettslig har barn det samme vernet som voksne mot personvern- og integritetskrengelser. I tillegg kommer særlige regler som gir barn økt beskyttelse, både ved å straffelegge seksuelle handlinger overfor barn under 16 år, jf. bl.a.

⁴⁷⁷ Jf. også NOU 2009:1 s. 131–132 og s. 136 som slutter seg til Datatilsynets praksis på dette punkt.

⁴⁷⁸ «Barn og unges personopplysninger: Retningslinjer for innhenting og bruk». Publisert på http://www.datatilsynet.no/templates/article_892.aspx (2009).

⁴⁷⁹ Sml. Ot.prp. 92 (1998–99) s. 125. Se også s. 104 og s. 108 om tilbaketrekking av samtykke.

⁴⁸⁰ Sakene (PVN-2005-3 og PVN-2007-5) er referert i NOU 2009:1 s. s. 106–107 og s. 139.

straffeloven § 195 (seksuell omgang med barn under 14 år), § 196 (seksuell omgang med barn under 16 år), § 199 (seksuell omgang med bl.a. foster-, ste- og pleiebarn); § 200 (seksuelle handling med barn under 16 år) og 201a (avtale med barn under 16 år med sikte på å begå nærmere bestemte seksuelle handlinger, såkalt «grooming»⁴⁸¹ Barn under 18 år har også en særlig beskyttelse i form av forbud mot fremvisning av seksuelle overgrep mot barn eller fremvisning som seksualiserer barn, jf. § 204a («barnepornografi»⁴⁸² Samlet sett må barn sies å ha et tilfredsstillende strafferettslig vern mot seksuelle overgrep, selv om en på enkelte punkt kan diskutere om den rettslige beskyttelsen er fullt utviklet.⁴⁸³

I straffeloven av 1902 er ærekrenkelses nærmere regulert i §§ 246 flg. Straffeloven av 2005 avkriminaliserer brudd på personers æresfølelse og omdømme, og overlater denne typen forgåelser til sivilrettslige reaksjoner.⁴⁸⁴ Vernet mot privatlivskrenkelses består, jf. straffeloven § 390a (straffeloven (2005) § 267). På dette punkt har barn samme vern som voksne.

For å kunne rette krav mot den originære ytrer – enten av strafferettslig eller sivilrettslig art – er barnet avhengig av å kjenne vedkommendes identitet, jf. saksforholdet i *K.U. mot Finland*. Loven om elektronisk kommunikasjon (EKOM-loven) § 2-9 fastsetter at tjenesteleverandører har taushetsplikt som bl.a. vil omfatte IP-adresser, men denne er ikke til hinder for at det gis opplysninger til politi eller påtalemyndighet, jf. § 2-9(3). Hvorvidt private personer kan få adgang til slike opplysninger i saker som politiet ikke prioriterer, er et omdiskutert spørsmål.⁴⁸⁵

Et tilsvarende saksforhold som i *K.U. mot Finland* ville vært straffbart etter norsk rett (straffeloven § 390a), slik at politiet ville kunne fått ut aktuelle opplysninger for å kunne identifisere den originære ytreren.⁴⁸⁶ En annen sak er om politiet ville prioritert denne typen kriminalitet.

Spørsmålet for norsk retts del er om lovverket gir barn tilstrekkelig beskyttelse mot personvernkrænkelser som publiseres på Internett eller andre elektroniske

⁴⁸¹ Se straffeloven (2005) §§ 299–309.

⁴⁸² Se straffeloven (2005) §§ 310–311.

⁴⁸³ Se *Hennum*, i *Høstmølingen m.fl.*, Barnekonvensjonen s. 273.

⁴⁸⁴ Se diskusjonen i Ot.prp. 22 (2008–09) s. 165–168.

⁴⁸⁵ Se Stavanger tingretts kjennelse av 4. mai 2009 (foreløpig ikke offentlig). Saken gjelder uautorisert distribuering av en kopi av filmen «Max Manus», og spørsmålet er hvorvidt rettighetshaveren kan få opplyst den aktuelle IP-adressen av tjenesteleverandøren. Kjennelsen er anket.

⁴⁸⁶ Se NOU 2009:1 s. 137 som referer et temmelig parallelt tilfelle fra Norge, men tilfellet var grovere (oppgitt at jenta ønsket å bli voldtatt av voksne menn), og ble politianmeldt.

kommunikasjonsfora. Etter mitt skjønn fortjener særlig tre tema nærmere oppmerksomhet.

(1) Avkriminaliseringen av æresvernet for voksne kan ha gode grunner for seg, uten at denne diskusjonen skal forfølges her. BK art. 16 fordrer at barn har et vern mot personlighetskrenkelser gjennom rettsordenen. Bestemmelsen stiller ikke krav til hvorvidt vernet skal være sivil- eller strafferettslig, men krever at den rettslige beskyttelsen skal være effektiv. På det rettspolitiske plan er det grunn til å diskutere om barn burde hatt et særskilt strafferettslig omdømmevern ut over det som fremgår av straffebudet om privatlivskrenkelser, jf. straffeloven (1902) § 390a (straffeloven (2005) § 267). Dersom det viser seg at manglende straffereaksjoner også leder til at barn reelt sett får en svak beskyttelse, kan en også diskutere om rettstilstanden etter straffeloven av 2005 er forenlig med vernet etter BK art. 16.

Avkriminaliseringen av æresvernet har også prosessuelle konsekvenser.⁴⁸⁷ Når denne typen krenkelser ikke lenger rammes av straffelovgivningen er det uklart om barna selv kan kreve utlevert opplysninger som kan avsløre identiteten til de som har begått personvernkrænkelser. Uansett får barn en tyngre vei å gå ved at de selv må rette sine krav i sivilrettslige former. På denne bakgrunn mener jeg at en kan stille spørsmålsteget ved om barns vern mot personlighetskrenkelser er tilstrekkelig ivaretatt.

(2) Når det gjelder eksponering av seksuell karakter gir lovgivningen etter mitt skjønn et godt vern, og de strafferettslige reglene beskytter barn under 18 år fra offentliggjøring av bilder av seksuell karakter på Internett. Samtidig er en også her avhengig av at politiet har ressurser til å forfølge krenkelser. Illustrerende i så måte er hvordan jenta som hadde latt seg avbilde, selv måtte gå til sivil søksmål mot de som hadde lagt ut filmsnutten på Internett.

For så vidt gjelder andre typer krenkelser av ikke-seksuell karakter, oppstår mange spørsmålet knyttet til samtykke. Hvilken grense gjelder for når barn selv kan samtykke til å eksponere seg selv? På den ene side skal samfunnet anerkjenne barn som selvstendige individer med rett til å treffe valg på egne vegne, samtidig som barn skal ha en rimelig grad av beskyttelse mot å treffe beslutninger som de vanskelig kan overskue konsekvensene av. Vi kan for eksempel tenke oss at en 14 år gammel gutt har samtykket til at noen venner legger ut en filmsnutt som viser hans første møte med alkoholens virkninger på maveinnholdet. Etter at filmen er sett av

⁴⁸⁷ Datatilsynet har uttrykt bekymring for barns rettsvern, jf. brev av 30. jan. 2009 (08/01597-5/l) til Fornyings- og administrasjonsdepartementet.

mange klassekamerater angrer han seg. En kan da stille spørsmål om offentliggjøringen av materiale fra først av var lovlig ved å basere seg på guttens samtykke.

Et annet spørsmål er hvilken råderett foreldrene skal ha. I saker hvor foreldre har lagt ut materiale i tilknytning til barnevernsaker har Datatilsynet akseptert offentliggjøringen på bakgrunn av foreldrenes rett til å samtykke på vegne av egne barn. Denne rettsoppfatningen kan diskuteres, særlig fra et rettspolitisk ståsted.

(3) Personopplysningsloven § 28 setter opp en relativt høy terskel for når materiale skal kunne kreves slettet.⁴⁸⁸ Mange barn kan ha samtykket til offentliggjøring, men angrer seg når det viser seg at publisiteten blir for omfattende. En kan stille spørsmålsteget ved om ikke barn på dette punktet burde hatt et bedre vern enn voksne i form av en lavere terskel for sletting.

8.3 Avsluttende diskusjoner

Problemstillingen i dette kapittelet har vært begrenset på mange vis. Jeg har bare sett på deler av vernet etter BK art. 16, og jeg har trukket frem Internett blant mange andre kommunikasjonskanaler. Siktemålet har ikke vært å gi noen form for uttømmende analyse, men å prøve å identifisere noen utviklingstrekk og kommende konvensjonsrettslige utfordringer.

Så langt har diskusjonene i dette kapittelet dessuten vært endimensjonal, ved at jeg alene har sett på vernet etter BK art. 16. I avslutningen skal jeg trekke frem to forhold som kompliserer bildet. Det *første* forholdet er av rettslig art. Ytringsfriheten er også en menneskerettighet (BK art. 13, SP art. 19 og EMK art. 10), og ofte må personvernet veies mot ytringsfriheten.⁴⁸⁹ Det *andre* forholdet er av faktisk art. Selv om barnet har rettighetene på sin side, kan de være vanskelig å realisere. Er informasjonen først lagt ut på Internett eller andre kanaler, kan det være vanskelig å få den fjernet, selv om nettstedet som opprinnelig la ut materialet trekker det tilbake. Dessuten kan materialet være kopiert over til servere under utenlandsk jurisdiksjon. Selv om staten etter BK art. 16 har et ansvar for å gi barns personlighet et effektivt vern, vil statens maktmidler i en del tilfeller være begrensede.

⁴⁸⁸ Se Ot.prp. 92 (1998–99) s. 125 som fremhever den høye terskelen (departementet høynet terskelen i forhold til lovutvalgets forslag).

⁴⁸⁹ Innenfor EMK-systemet er denne konflikten det beste eksempelet på kolliderende rettigheter, jf. f. eks. *von Hannover mot Tyskland* («Caroline-dommen»), og for norske forhold *A. mot Norge* («Fædrelandsvennen»).

For å bøte på de personvernmessige utfordringene som følger med den teknologiske utviklingen har Fornyings- og administrasjonsdepartementet besluttet å opprette en hjelpelinje for nettkrenkelse.⁴⁹⁰ Tiltaket kommer i kjølvannet av Personvernkommisjonens arbeid,⁴⁹¹ og skal være et «lavterskeltilbud» uten formelle reaksjonsmuligheter.

Personvernkommisjonen tok også opp barn og unges personvern, og sammenfattet de sentrale utfordringene slik:⁴⁹²

«Det største problemet er kanskje at regler om personvern og personopplysningsvern ikke er utarbeidet med tanke på barn og unges spesielle situasjon. De er av generell karakter, og det er få holdepunkter i forarbeider til lovene for hvordan disse reglene skal anvendes overfor den sårbare gruppen som barn og unge representerer. Dette skaper dårlig forutsigbarhet og tilgjengelighet for både barna og deres foreldre. Mye av denne usikkerheten bør avklares gjennom rettsreglene.»

Selv om mange av vår tids personvernutfordringer ikke kan løses gjennom rettsregler, er det i alle fall rom for mer spesifikk regulering rettet mot barn og unge.

8.4 Konklusjoner og anbefalinger

BK art. 16 verner barns rett til privatliv, herunder personlighetsvern. Bestemmelsen har i begrenset grad vært nærmere utpenslet gjennom Barnekomiteens arbeid, men ventelig er dette et område som kommer til å være gjenstand for en dynamisk fortolkning. Barn i Norge har et godt strafferettslig vern mot integritetskrenkelser av seksuell karakter, men en kan stille spørsmålsteget ved om omdømmevernet er godt nok etter straffeloven av 2005. Den sivilrettslige reguleringen tar i liten grad opp særskilte spørsmål knyttet til barn, og det er en mangel at lovgivningen ikke setter opp skranker for hvilke opplysninger om sine barn foreldrene kan legge ut på Internett.⁴⁹³

Etter mitt skjønn gir ikke diskusjonene i dette kapitlet grunnlag for å konkludere med at lovgivningen klart er i strid med BK, men det er all grunn til å følge opp Personvernkommisjonens anbefaling om en gjennomgang av dagens regelverk knyttet til personopplysninger om barn og unge.

⁴⁹⁰ <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fad/pressecenter/pressemeldinger/2009/hjelp-til-a-slette-krenkende-opplysninge.html?id=561445> (2009).

⁴⁹¹ NOU 2009:1, se om dette tiltaket s. 146.

⁴⁹² NOU 2009:1 s. 145, se også s. 138.

⁴⁹³ Jf. også Lucy Smith slik hun er referert i NOU 2009:1 s. 138.